ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

AGRI-MAP

PHETCHABUN

จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมานี้ได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมกับสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้านที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ https://agri-map-online.moac.go.th/ ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสาหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดเพชรบูรณ์
http://www.ldd.go.th/Agri-Map/Data/N/pbn.pdf

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	**ก**
สารบัญตาราง	**ข**
สารบัญภาพ	**ค**
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “เพชรบูรณ์”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	4
2.1 ข้าว	5
2.2 อ้อยโรงงาน	10
2.3 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	14
2.4 มันสำปะหลัง	18
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	23
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	25
เอกสารอ้างอิง	**29**
ภาคผนวก	**31**

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดเพชรบูรณ์	3
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดเพชรบูรณ์	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอจังหวัดเพชรบูรณ์	6
ตารางที่ 4	พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	9
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์	11
ตารางที่ 6	พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	13
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์	15
ตารางที่ 8	พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	17
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอจังหวัดเพชรบูรณ์	19
ตารางที่ 10	พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	22
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์	32
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกรายอำเภอ ตำบล	41
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดเพชรบูรณ์	43
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	44
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดเพชรบูรณ์	46
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดเพชรบูรณ์	47
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์	48

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินป่าสัก	36
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินท่าพล	37
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเพชรบูรณ์	38
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดงยางเอน	39
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชัยบาดาล	40
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดเพชรบูรณ์	49
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์	50
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดเพชรบูรณ์	51
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์	52
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จังหวัดเพชรบูรณ์	53
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์	54
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดเพชรบูรณ์	55
ภาพที่ 13	พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์	56

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพื้นที่ 12,668.416 ตารางกิโลเมตร หรือ 7,917,760 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 11 อำเภอ 116 ตำบล (ตารางภาคผนวกที่ 1) มีประชากร 981,940 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ	จังหวัดเลย
ทิศใต้	ติดต่อ	จังหวัดลพบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดชัยภูมิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดพิจิตร

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นเทือกเขารูปเกือกม้า รอบพื้นที่ด้านเหนือของจังหวัด และมีแนวขนานกันไปทั้งสองข้างทั้งทิศตะวันออกและทิศตะวันตก พื้นที่ราบเป็นส่วนใหญ่อยู่ตอนกลาง ด้านใต้ของจังหวัดเป็นพื้นที่ลาดชัน มีแม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่สุด ต้นน้ำเกิดจากภูเขาผาลาในจังหวัดเลย มีห้วยลำธารหลายสายเกิดจากภูเขาเพชรบูรณ์ แม่น้ำป่าสักไหลตอนกลางของจังหวัดผ่านอำเภอหล่มเก่า หล่มสัก เมืองเพชรบูรณ์ หนองไผ่ บึงสามพัน วิเชียรบุรี และศรีเทพ

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื่องจากพื้นที่จังหวัดมีภูเขาล้อมรอบจึงทำให้อากาศร้อนจัดในฤดูร้อน หนาวจัดในฤดูหนาว โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอน้ำหนาว เขาค้อ และหล่มเก่า มีอากาศหนาวที่สุด พื้นที่ภูเขามีอากาศเย็นตลอดทั้งปี ฤดูร้อนเริ่มในเดือนมีนาคมถึงเมษายน ฤดูฝนเริ่มเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม และฤดูหนาวในเดือนพฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุต้นกำเนิดดินได้ดังนี้

1) ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain) ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจาการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) สันดินริมน้ำ (Levee) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ ดินลึก เนื้อดินร่วนหยาบ สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินป่าสัก (Pa)

(2) ที่ลุ่มหลังสันดินริมน้ำ (Back swamp, basin) เป็นที่ลุ่มน้ำขังอยู่ระหว่างสันดินริมน้ำกับตะพักลำน้ำ หรือด้านข้างหุบเขา ดินมีการระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว ดินลึกมาก เนื้อดินเหนียวละเอียด สีเทาและน้ำตาลปนเทา การระบายน้ำเลว เช่น ชุดดินบ้านโภชน์ (Bpo) และชุดดินท่าพล (Tn) เป็นต้น

2) ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain) เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำ หรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว อาทิ ชุดดินเฉลียงลับ (Cl)

(2) ตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and High terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดง ไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินเพชรบูรณ์ (Pe) และชุดดินน้ำเลน (Nal) เป็นต้น

(3) เนินตะกอนน้ำพารูปพัด (Alluvial fan) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินทรายแป้งละเอียด สีน้ำตาล เหลือง จนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินดงยางเอน (Don)

(4) ลานตะพักปูนมาร์ล (Marl terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินตื้นถึงชั้นปูนมาร์ล เนื้อดินเป็นดินเหนียวถึงดินเหนียวปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาลเข้ม สีดำ การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินตาคลี (Tk)

3) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่ หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกเป็นระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่มีหินที่เป็นวัตถุต้นกำเนิดดินปะปนให้เห็นทั้งในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากหินทราย ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นทรายปนดินร่วนถึงดินร่วนปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีถึงมากเกินไป พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk)

(2) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียด สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง และน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินวังสะพุง (Ws) และชุดดินกลางดง (Kld) เป็นต้น

(3) พัฒนาจากหินปูน ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้น เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินหินซ้อน (Hs)

(4) พัฒนาจากกลุ่มหินอัคนีหรือหินในกลุ่ม ดินตื้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินชัยบาดาล (Cd) และชุดดินลำนารายณ์ (Ln) เป็นต้น

(5) พัฒนาจากหินไรโอไลต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหิน เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินไพศาลี (Phi)

(6) พัฒนาจากหินบะซอลต์/แอนดิไซต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหินถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีแดงเข้ม แดงปนน้ำตาลเข้ม ดำ และน้ำตาลเข้ม การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินโคกปรือ (Kok) และชุดดินเชียงของ (Cg) เป็นต้น

(7) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้น เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชิ้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง ถึงแดง การระบายน้ำดี อาทิ ชุดดินทับเสลา (Tas)

4) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพที่ 1 - 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดเพชรบูรณ์ จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดเพชรบูรณ์

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	**388,555**	**4.93**
พื้นที่เกษตรกรรม	**4,542,143**	**51.34**
พื้นที่นา	1,280,880	16.17
พืชไร่	2,397,866	30.28
ไม้ยืนต้น	444,988	5.61
ไม้ผล	355,407	4.49
พืชสวน	10,743	0.14
ไร่หมุนเวียน	16,038	0.20
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	26,765	0.33
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	8,215	0.10
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	1,241	0.02
พื้นที่ป่าไม้	**2,726,508**	**34.44**
พื้นที่น้ำ	**115,060**	**1.45**
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	**145,494**	**1.84**
รวม	**7,917,760**	**100.00**

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2563

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเนื้อที่ชลประทาน 87,637 ไร่ (ร้อยละ 1.13 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 7 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 10 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 180.93 ล้านลูกบาศก์เมตร (ตารางผนวกที่ 2 - 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีเนื้อที่ 1,742,339 ไร่ (ร้อยละ 22.01 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอบึงสามพัน และอำเภอศรีเทพ ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดเพชรบูรณ์มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 202,638 ราย รวมพื้นที่ 3,007,063 ไร่ กิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลังโรงงาน อ้อยโรงงาน ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดเพชรบูรณ์ พื้นที่ 2,444.71 ไร่ เกษตรกร 206 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก 17 ชนิด สมุนไพรที่มีการปลูกมาก ได้แก่ พริกไทย กฤษณา และกระชายดำ ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดเพชรบูรณ์มีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 65 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 103 แห่ง โดยมีลานตากและแหล่งรับซื้อมากที่สุด 36 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วมและขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ข้าว อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดเพชรบูรณ์

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	1,265,211	27.85
2. อ้อยโรงงาน	958,405	21.10
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	466,275	10.27
4. มันสำปะหลัง	271,794	5.98

ที่มา: https://agri-map-online.moac.go.th, 2564

2.1 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 488,539 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.89 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 122,279 ไร่ อำเภอศรีเทพ 83,878 ไร่ และอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 77,205 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,019,419 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.72 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 217,057 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 180,162 ไร่ และอำเภอวิเชียรบุรี 147,636 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 158,178 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.52 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 42,569 ไร่ อำเภอศรีเทพ 17,170 ไร่ อำเภอหล่มเก่า 15,576 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 2,821,076 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 69,343 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.19 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอหล่มสัก 43,395 ไร่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 23,652 ไร่ และอำเภอวังโป่ง 2,279 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 941,348 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.34 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 215,306 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 175,927 ไร่ และอำเภอวิเชียรบุรี 130,821 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 155,347 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.21 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 42,569 ไร่ อำเภอวังโป่ง 33,002 ไร่ และอำเภอศรีเทพ 17,170 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 99,173 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 497,267 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่พื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอศรีเทพ 103,196 ไร่ รองลงมา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 55,304 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 39,647 ไร่ และอำเภอชนแดน 33,351 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 419,196 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 85.81 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอวิเชียรบุรี 122,279 ไร่ อำเภอศรีเทพ 83,878 ไร่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 53,553 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 36,386 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 78,071 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.66 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอศรีเทพ 19,318 ไร่ อำเภอวิเชียรบุรี 16,815 ไร่ และอำเภอหล่มเก่า 15,915 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาค้อ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,856 (100.00%)	4,060 (100.00%)	129 (100.00%)	83,703 (100.00%)	90,748 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	15 (0.53%)	1,054 (25.96%)	129 (100.00%)	372 (0.44%)	1,570 (1.73%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,841 (99.47%)	3,006 (74.04%)	-	-	5,847 (6.44%)
ชนแดน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	30,610 (100.00%)	64,263 (100.00%)	42,569 (100.00%)	415,665 (100.00%)	553,107 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1 (0.01%)	61,521 (95.73%)	42,569 (100.00%)	42,835 (10.31%)	146,926 (26.56%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	30,609 (99.99%)	2,742 (4.27%)	-	-	33,351 (6.03%)
น้ำหนาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	-	52 (100.00%)	52 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
บึงสามพัน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	36,386 (100.00%)	57,596 (100.00%)	10,098 (100.00%)	299,559 (100.00%)	403,639 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1 (0.01%)	56,599 (98.27%)	7,267 (71.96%)	1,238 (0.41%)	65,105 (16.13%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	36,385 (99.99%)	997 (1.73%)	-	-	37,382 (9.26%)
เมืองเพชรบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	77,205 (100.00%)	217,057 (100.00%)	12,624 (100.00%)	281,130 (100.00%)	588,016 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	23,652 (30.64%)	215,306 (99.19%)	12,624 (100.00%)	6,960 (2.48%)	258,542 (43.97%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	53,553 (69.36%)	1,751 (0.81%)	-	-	55,304 (9.41%)
วังโป่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	15,016 (100.00%)	64,524 (100.00%)	33,002 (100.00%)	95,567 (100.00%)	208,109 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,279 (15.18%)	52,305 (81.06%)	33,002 (100.00%)	5,255 (5.50%)	92,841 (44.61%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	12,737 (84.82%)	12,219 (18.94%)	-	-	24,956 (11.99%)
วิเชียรบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	122,279 (100.00%)	147,636 (100.00%)	9,354 (100.00%)	559,099 (100.00%)	838,368 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	130,821 (88.61%)	9,354 (100.00%)	8,254 (1.48%)	148,434 (17.71%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	122,279 (100.00%)	16,815 (11.39%)	-	-	139,094 (16.59%)
ศรีเทพ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	83,878 (100.00%)	95,698 (100.00%)	17,170 (100.00%)	289,337 (100.00%)	486,083 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	76,380 (79.81%)	17,170 (100.00%)	6,514 (2.25%)	100,064 (20.59%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	83,878 (100.00%)	19,318 (20.19%)	-	-	103,196 (21.23%)
หนองไผ่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	35,412 (100.00%)	180,162 (100.00%)	6,344 (100.00%)	290,844 (100.00%)	512,762 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	175,927 (97.65%)	6,344 (100.00%)	4,590 (1.58%)	186,861 (36.44%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	35,412 (100.00%)	4,235 (2.35%)	-	-	39,647 (7.73%)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หล่มเก่า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	9,991 (100.00%)	58,101 (100.00%)	15,576 (100.00%)	269,326 (100.00%)	352,994 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	42,186 (72.61%)	15,576 (100.00%)	11,466 (4.26%)	69,228 (19.61%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	9,991 (100.00%)	15,915 (27.39%)	-	-	25,906 (7.34%)
หล่มสัก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	74,906 (100.00%)	130,322 (100.00%)	11,312 (100.00%)	236,794 (100.00%)	453,334 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	43,395 (57.93%)	129,249 (99.18%)	11,312 (100.00%)	11,684 (4.93%)	195,640 (43.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	31,511 (42.07%)	1,073 (0.82%)	-	-	32,584 (7.19%)
รวมทั้งจังหวัด	**พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน**	**488,539 (100.00%)**	**1,019,419 (100.00%)**	**158,178 (100.00%)**	**2,821,076 (100.00%)**	**4,487,212 (100.00%)**
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	**69,343 (14.19%)**	**941,348 (92.34%)**	**155,347 (98.21%)**	**99,173 (3.52%)**	**1,265,211 (28.20%)**
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	**419,196 (85.81%)**	**78,071 (7.66%)**	**-**	**-**	**497,267 (11.08%)**

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวได้ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 101,504 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (N) 39,358 ไร่ และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 21,947 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าว ต้องการรักษาดุลภาพผลผลิตข้าว ดังนั้นจึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 4)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 4 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	อ้อยโรงงาน (ไร่)			ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาค้อ	-	-	-	-	4	4	-	-	-
ชนแดน	2,131	-	2,131	-	7,461	7,4061	617	617	617
น้ำหนาว	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บึงสามพัน	18,139	-	18,139	-	924	924	2,391	-	2,391
เมืองเพชรบูรณ์	44	-	44	-	9,066	9,066	153	-	153
วังโป่ง	978	-	978	-	6,661	6,661	440	-	440
วิเชียรบุรี	67,982	-	67,982	-	597	597	12,962	-	12,962
ศรีเทพ	8	-	8	-	-	-	2,797	-	2,797
หนองไผ่	12,220	-	12,220	-	8,011	8,011	2,508	-	2,508
หล่มเก่า	-	-	-	-	2,127	2,127	-	-	-
หล่มสัก	2	-	2	-	4,507	4,507	79	-	79
รวม	**101,504**	**-**	**101,504**	**-**	**39,538**	**39,538**	**21,947**	**-**	**21,947**

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอหล่มสัก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และอำเภอวังโป่ง

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือ พื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ กระจายอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอหนองไผ่ และอำเภอวิเชียรบุรี

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

2.2 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของเพชรบูรณ์ลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 19,367 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 10,041 ไร่ และอำเภอหล่มสัก 9,326 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,721,546 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.37 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 420,024 ไร่ อำเภอศรีเทพ 310,989 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 219,793 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 901,977 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.10 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 261,680 ไร่ อำเภอวิเชียรบุรี 173,732 ไร่ และอำเภอหนองไผ่ 113,499 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,844,038 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 753,879 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.79 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 300,231 ไร่ อำเภอศรีเทพ 241,863 ไร่ และอำเภอชนแดน 53,858 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 201,190 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.31 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 94,189 ไร่ อำเภอบึงสามพัน 36,022 ไร่ และอำเภอชนแดน 32,176 ไร่

(3) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 3,336 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 987,034 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 215,958 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอหล่มสัก 148,144 ไร่ อำเภอวิเชียรบุรี 119,793 ไร่ และอำเภอหนองไผ่ 111,425 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 19,367 ไร่ คิดเป็นเนื้อที่ทั้งหมดของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 10,041 ไร่ และอำเภอหล่มสัก 9,326 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 967,667 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.21 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 205,917 ไร่ อำเภอหล่มสัก 138,818 ไร่ และอำเภอวิเชียรบุรี 119,793 ไร่

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงานรายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาค้อ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	2,900 (100.00%)	13,435 (100.00%)	74,336 (100.00%)	90,690 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	2,900 (100.00%)	-	-	2,900 (100.00%)
ชนแดน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	162,451 (100.00%)	261,680 (100.00%)	129,286 (100.00%)	533,417 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	53,858 (33.15%)	32,176 (12.30%)	1,007 (0.78%)	87,041 (15.73%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	108,593 (66.85%)	-	-	108,593 (19.62%)
น้ำหนาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	19 (100.00%)	-	33 (100.00%)	52 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	19 (100.00%)	-	-	19 (100.00%)
บึงสามพัน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	219,793 (100.00%)	79,527 (100.00%)	104,335 (100.00%)	403,655 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	137,995 (62.78%)	36,022 (45.30%)	180 (0.17%)	174,197 (43.15%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	81,798 (37.22%)	-	-	81,798 (20.26%)
เมืองเพชรบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,041 (100.00%)	206,417 (100.00%)	44,176 (100.00%)	327,382 (100.00%)	588,016 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	500 (0.24%)	84 (0.19%)	-	584 (0.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,041 (100.00%)	205,917 (99.76%)	-	-	215,958 (36.73%)
วังโป่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	69,506 (100.00%)	51,652 (100.00%)	86,971 (100.00%)	208,129 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	4,027 (5.79%)	1,709 (3.31%)	-	5,736 (2.76%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	65,479 (94.21%)	-	-	65,479 (31.46%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
วิเชียรบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	420,024 (100.00%)	173,732 (100.00%)	244,245 (100.00%)	838,001 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	300,231 (71.48%)	94,189 (54.22%)	881 (0.36%)	395,301 (47.17%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	119,793 (28.52%)	-	-	119,793 (14.30%)
ศรีเทพ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	310,989 (100.00%)	55,336 (100.00%)	119,776 (100.00%)	486,101 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	241,863 (77.77%)	19,091 (34.50%)	1,106 (0.92%)	262,060 (53.91%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	69,126 (22.23%)	-	-	69,126 (14.22%)
หนองไผ่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	126,692 (100.00%)	113,499 (100.00%)	272,299 (100.00%)	512,490 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	15,267 (12.05%)	17,524 (15.44%)	162 (0.06%)	32,953 (6.43%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	111,425 (87.95%)	-	-	111,425 (21.74%)
หล่มเก่า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	63,799 (100.00%)	38,009 (100.00%)	251,218 (100.00%)	353,026 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	63,799 (100.00%)	-	-	63,799 (18.07%)
หล่มสัก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	9,326 (100.00%)	138,956 (100.00%)	70,912 (100.00%)	234,157 (100.00%)	453,351 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	138 (0.10%)	395 (0.56%)	-	553 (0.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	9,326 (100.00%)	138,818 (99.90%)	-	-	148,144 (32.68%)
รวมทั้งจังหวัด	**พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน**	**19,367 (100.00%)**	**1,721,564 (100.00%)**	**901,977 (100.00%)**	**1,844,038 (100.00%)**	**4,486,928 (100.00%)**
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	**753,879 (43.79%)**	**201,190 (22.31%)**	**3,336 (0.18%)**	**958,405 (21.36%)**
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	**19,367 (100.00%)**	**967,667 (56.21%)**	-	-	**987,034 (22.00%)**

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 165,098 ไร่ บริเวณพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 9,316 ไร่ และบริเวณพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (N) 5,023 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ยางพารา (ไร่)			ปาล์มน้ำมัน (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาค้อ	129	143	**272**	11	-	**11**	-	-	**-**
ชนแดน	42,717	217	**42,934**	390	-	**390**	-	32	**32**
น้ำหนาว	-	-	**-**	-	-	**-**	-	-	**-**
บึงสามพัน	7,140	12	**7,152**	-	-	**-**	-	106	**106**
เมืองเพชรบูรณ์	12,667	3,236	**15,903**	2	-	**2**	-	127	**127**
วังโป่ง	33,116	423	**33,539**	5,371	-	**5,371**	-	-	**-**
วิเชียรบุรี	9,387	14	**9,401**	115	-	**115**	-	806	**806**
ศรีเทพ	16,314	7	**16,321**	-	-	**-**	-	3,065	**3,056**
หนองไผ่	6,366	284	**6,650**	85	-	**85**	-	647	**647**
หล่มเก่า	15,628	4,628	**20,256**	3,342	-	**3,342**	-	-	**-**
หล่มสัก	11,350	1,320	**12,670**	-	-	**-**	-	240	**240**
รวม	**154,814**	**10,284**	**165,098**	**9,316**	**-**	**9,316**	**-**	**5,023**	**5,023**

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไป เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงาน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น กระจายอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ และอำเภอชนแดน

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกอ้อยโรงงาน มีต้นทุนที่ต่ำและให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

2.3 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของเพชรบูรณ์ในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 153,648 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.47 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 48,423 ไร่ อำเภอศรีเทพ 42,979 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 29,284 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,472,387 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.27 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 363,733 ไร่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 216,081 ไร่ และอำเภอศรีเทพ 196,808 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 792,090 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.90 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 258,393 ไร่ อำเภอวิเชียรบุรี 103,668 ไร่ และอำเภอหนองไผ่ 101,180ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 2,006,820 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 1,042 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.68 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 628 ไร่ อำเภอวิเชียรบุรี 175 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 109 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 189,080 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.84 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 55,402 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 49,856 ไร่ และอำเภอหล่มสัก 21,570 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 156,411 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.75 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 54,428 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 32,584 ไร่ และอำเภอวังโป่ง 17,636 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 119,742 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,435,913 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอวิเชียรบุรี 380,275 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอศรีเทพ 239,672 ไร่ อำเภอบึงสามพัน 201,756 ไร่ และอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 160,999 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 152,606 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 99.32 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอชนแดน 47,795 ไร่ อำเภอศรีเทพ 42,964 ไร่ และ อำเภอบึงสามพัน 29,175 ไร่

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,283,307 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 87.16 พื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอวิเชียรบุรี 354,784 ไร่ อำเภอศรีเทพ 196,708 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 172,581 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาค้อ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	2,900 (100.00%)	13,454 (100.00%)	74,247 (100.00%)	90,601 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	12 (0.41%)	297 (2.21%)	1,758 (2.37%)	2,067 (2.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	2,888 (99.59%)	-	-	2,888 (3.19%)
ชนแดน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	48,423 (100.00%)	110,255 (100.00%)	258,393 (100.00%)	135,340 (100.00%)	552,411 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	628 (1.30%)	14,226 (12.90%)	54,428 (21.06%)	12,336 (9.11%)	81,618 (14.77%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	47,795 (98.70%)	96,029 (87.10%)	-	-	143,824 (26.04%)
น้ำหนาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	19 (100.00%)	-	33 (100.00%)	52 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	3 (9.09%)	3 (5.77%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	19 (100.00%)	-	-	19 (36.54%)
บึงสามพัน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	29,284 (100.00%)	187,273 (100.00%)	60,116 (100.00%)	121,915 (100.00%)	398,588 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	109 (0.37%)	14,692 (7.85%)	11,191 (18.62%)	5,653 (4.64%)	31,645 (7.94%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	29,175 (99.63%)	172,581 (99.15%)	-	-	201,756 (50.62%)
เมืองเพชรบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	330 (100.00%)	216,081 (100.00%)	44,132 (100.00%)	309,996 (100.00%)	570,539 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	10 (3.03%)	55,402 (25.64%)	12,658 (28.68%)	13,649 (4.40%)	81,719 (14.32%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	320 (96.97%)	160,679 (74.36%)	-	-	160,999 (28.22%)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 8 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
วังโป่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	67,524 (100.00%)	50,669 (100.00%)	89,944 (100.00%)	208,137 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	12,388 (18.27%)	17,636 (37.81%)	9,816 (10.91%)	39,790 (19.12%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	55,186 (81.73%)	-	-	55,186 (26.51%)
วิเชียรบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	25,666 (100.00%)	363,733 (100.00%)	103,668 (100.00%)	339,880 (100.00%)	832,947 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	175 (0.68%)	8,949 (2.46%)	6,258 (6.04%)	10,141 (2.98%)	25,523 (3.06%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	25,491 (99.32%)	354,784 (97.54%)	-	-	380,275 (45.65%)
ศรีเทพ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	42,979 (100.00%)	196,808 (100.00%)	51,559 (100.00%)	191,627 (100.00%)	482,973 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	15 (0.03%)	100 (0.05%)	139 (0.27%)	28 (0.01%)	282 (0.06%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	42,964 (99.97%)	196,708 (99.95%)	-	-	239,672 (49.62%)
หนองไผ่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	122,732 (100.00%)	101,180 (100.00%)	262,159 (100.00%)	486,071 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	49,856 (40.62%)	32,584 (32.20%)	19,790 (7.55%)	102,230 (21.03%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	72,876 (59.38%)	-	-	72,876 (14.99%)
หล่มเก่า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	63,799 (100.00%)	38,009 (100.00%)	247,501 (100.00%)	349,309 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	11,935 (18.71%)	10,320 (27.15%)	38,743 (15.65%)	60,998 (17.46%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	51,846 (81.29%)	-	-	51,846 (14.85%)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หล่มสัก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	6,966 (100.00%)	141,263 (100.00%)	70,910 (100.00%)	234,178 (100.00%)	453,317 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	105 (1.51%)	21,570 (15.27%)	10,900 (15.37%)	7,825 (3.34%)	40,400 (8.91%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,861 (98.49%)	119,693 (84.73%)	-	-	126,544 (27.92%)
รวมทั้งจังหวัด	**พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน**	**153,648 (100.00%)**	**1,472,387 (100.00%)**	**792,090 (100.00%)**	**2,006,820 (100.00%)**	**4,424,945 (100.00%)**
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	**1,042 (0.68%)**	**189,080 (12.84%)**	**156,411 (19.75%)**	**119,742 (5.97%)**	**466,275 (10.54%)**

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 165,098 ไร่ และยางพารา (S3) 8,944 ไร่ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 10 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาค้อ	129	143	**272**	-	-	-
ชนแดน	42,717	217	**42,934**	11	-	**11**
น้ำหนาว	-	-	-	-	-	-
บึงสามพัน	7,140	12	**7,152**	18	-	**18**
เมืองเพชรบูรณ์	12,667	3,236	**15,903**	-	-	-
วังโป่ง	33,116	423	**33,539**	2	-	-
วิเชียรบุรี	9,387	14	**9,401**	5,371	-	**5,371**
ศรีเทพ	16,314	7	**16,321**	115	-	**115**
หนองไผ่	6,366	284	**6,650**	-	-	-
หล่มเก่า	15,628	4,628	**20,256**	85	-	**85**
หล่มสัก	11,350	1,320	**12,670**	3,342	-	**3,342**
รวม	**154,841**	**10,284**	**165,098**	**8,944**	**-**	**8,944**

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อไป เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอชนแดน อำเภอวิเชียรบุรี และอำเภอบึงสามพัน

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น กระจายอยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอหนองไผ่ และอำเภอหล่มสัก

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังพืชเป็นเศรษฐกิจหลักของเพชรบูรณ์ในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ที่ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 381,272 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.50 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 154,856 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 77,743 ไร่ และอำเภอเมืองชนแดน 54,110 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,256,265 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.00 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 232,575 ไร่ อำเภอศรีเทพ 217,037 ไร่ และอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 189,990 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 811,639 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.09 ของเนื้อที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอชนแดน 241,613 ไร่ อำเภอวิเชียรบุรี 125,032 ไร่ และอำเภอหนองไผ่ 105,600 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 2,038,289 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 34,969 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.17 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 628 ไร่ อำเภอวิเชียรบุรี 19,088 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 8,404 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 3,951 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 79,504 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.33 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 23,418 ไร่ อำเภอศรีเทพ 19,745 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 14,390 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 156,546 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.67 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี 62,034 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 25,689 ไร่ และอำเภอศรีเทพ 24,301 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 5,775 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,523,064 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอต่าง ๆ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองวิเชียรบุรี 344,925 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภอศรีเทพ 217,861 ไร่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 214,058 ไร่ และอำเภอบึงสามพัน 198,245 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 346,303 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 90.83 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอวิเชียรบุรี 135,768 ไร่ อำเภอหนองไผ่ 69,339 ไร่ และอำเภอชนแดน 52,039 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,176,761 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 93.67 พื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอวิเชียรบุรี 209,157 ไร่ อำเภอศรีเทพ 197,292 ไร่ และอำเภอหล่มสัก 145,487 ไร่

ตารางที่ 11 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เขาค้อ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	2,900 (100.00%)	13,454 (100.00%)	74,336 (100.00%)	90,690 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	2,900 (100.00%)	-	-	2,900 (3.20%)
ชนแดน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	54,110 (100.00%)	118,953 (100.00%)	241,613 (100.00%)	138,741 (100.00%)	553,417 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,071 (3.83%)	5,837 (4.91%)	15,270 (6.32%)	338 (0.24%)	23,516 (4.25%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	52,039 (96.71%)	113,116 (95.09%)	-	-	165,155 (29.84%)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
น้ำหนาว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	18 (100.00%)	-	33 (100.00%)	51 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	18 (100.00%)	-	-	18 (35.29%)
บึงสามพัน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	35,289 (100.00%)	181,297 (100.00%)	65,336 (100.00%)	121,763 (100.00%)	403,685 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	3,951 (11.20%)	14,390 (7.94%)	20,391 (31.21%)	826 (0.68%)	39,558 (9.80%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	31,338 (88.80%)	166,907 (92.06%)	-	-	198,245 (49.11%)
เมืองเพชรบูรณ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	26,422 (100.00%)	189,990 (100.00%)	44,299 (100.00%)	327,305 (100.00%)	588,016 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	189 (0.72%)	2,165 (1.14%)	296 (0.67%)	29 (0.01%)	2,679 (0.46%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	26,233 (99.28%)	187,825 (98.98%)	-	-	214,058 (36.40%)
วังโป่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	9,000 (100.00%)	58,524 (100.00%)	51,209 (100.00%)	89,405 (100.00%)	208,138 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	32 (0.36%)	1,026 (1.75%)	2,938 (5.74%)	87 (0.10%)	4,083 (1.96%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,968 (99.64%)	57,498 (98.25%)	-	-	66,466 (31.93%)
วิเชียรบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	154,856 (100.00%)	232,575 (100.00%)	125,032 (100.00%)	325,815 (1000.00%)	838,278 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	19,088 (12.33%)	23,418 (10.07%)	62,034 (49.61%)	2,581 (0.79%)	107,121 (12.78%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	135,768 (87.67%)	209,157 (89.93%)	-	-	344,925 (41.15%)
ศรีเทพ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	21,803 (100.00%)	217,037 (100.00%)	56,045 (100.00%)	191,192 (100.00%)	486,077 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,234 (5.66%)	19,745 (9.10%)	24,301 (43.36%)	661 (0.35%)	45,941 (9.45%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	20,569 (94.34%)	197,292 (90.90%)	-	-	217,861 (44.82%)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
หนองไผ่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	77,743 (100.00%)	44,992 (100.00%)	105,600 (100.00%)	284,403 (100.00%)	512,738 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	8,404 (10.81%)	12,219 (27.16%)	25,689 (24.33%)	1,175 (0.41%)	47,484 (9.26%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	69,339 (89.19%)	32,773 (72,84%)	-	-	102,112 (19.92%)
หล่มเก่า	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	63,798 (100.00%)	38,063 (100.00%)	251,164 (100.00%)	353,025 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	10 (0.02%)	79 (0.21%)	78 (0.03%)	167 (0.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	63,788 (99.98%)	-	-	63,788 (18.07%)
หล่มสัก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,049 (100.00%)	146,181 (100.00%)	70,988 (100.00%)	234,132 (100.00%)	453,350 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	694 (0.47%)	548 (0.77%)	-	1,242 (0.27%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,049 (100.00%)	145,487 (100.00%)	-	-	147,536 (32.54%)
รวมทั้งจังหวัด	**พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน**	**381,272 (100.00%)**	**1,256,265 (100.00%)**	**811,639 (100.00%)**	**2,038,289 (100.00%)**	**4,487,465 (100.00%)**
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	**34,969 (9.17%)**	**79,504 (6.33%)**	**151,546 (18.67%)**	**5,775 (0.28%)**	**271,794 (6.06%)**
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	**346,303 (90.83%)**	**1,176,761 (93.67%)**	**-**	**-**	**1,523,064 (33.94%)**

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 174,476 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพารา (S3) 9,348 ไร่ (ตารางที่ 10)

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 12 พื้นที่มีศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ยางพารา (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
เขาค้อ	129	143	**272**	18	-	**18**
ชนแดน	42,716	8,444	**51,160**	24	-	**24**
น้ำหนาว	-	-	**-**	-	-	**-**
บึงสามพัน	7,140	12	**7,152**	-	-	**-**
เมืองเพชรบูรณ์	12,667	3,236	**15,903**	3,342	-	**3,342**
วังโป่ง	33,116	423	**33,539**	-	-	**-**
วิเชียรบุรี	9,387	14	**9,401**	85	-	**85**
ศรีเทพ	16,314	1,159	**17,473**	390	-	**390**
หนองไผ่	6,366	284	**6,650**	2	-	**2**
หล่มเก่า	15,628	4,628	**20,256**	115	-	**115**
หล่มสัก	11,350	1,320	**12,670**	5,372	-	**5,372**
รวม	**154,813**	**19,663**	**174,476**	**9,348**	**-**	**9,348**

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไป เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลังซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกมันสำปะหลังที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี อำเภอหนองไผ่ และอำเภอบึงสามพัน

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่างและแหล่งน้ำ กระจายอยู่ในอำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ และอำเภอบึงสามพัน

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 มะขามหวานเพชรบูณ์ (GI) จังหวัดเพชรบูรณ์ได้ชื่อว่าเป็น“เมืองมะขามหวาน”เนื่องจากดินของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นดินร่วนที่อุดมด้วยธาตุอาหารฟอสฟอรัสและโพแทสเซียมค่อนข้างสูง ภูมิอากาศร้อน แล้ง รวมทั้งสภาพภูมิประเทศซึ่งเป็นเขาสูงเอื้อต่อการปลูกมะขามเป็นอย่างมาก

เพชรบูรณ์มีมะขามปลูกมากแทบทุกอำเภอ โดยเฉพาะที่อำเภอชนแดน ได้ผลผลิตคุณภาพดี มีเปลือกสีน้ำตาลเนียน มีเนื้อสวยสม่ำเสมอ หนา นุ่ม เหนียว ไม่แข็งกระด้าง รกน้อย รสชาติหวานหอม มีหลายพันธุ์

พันธุ์หมื่นจง เป็นต้นตระกูลของพันธุ์มะขามหวาน มีอายุมากราว 200 ปี ถิ่นกำเนิดอยู่ที่อำเภอหล่มเก่า โดย ”ขุนหมื่นจง” เป็นผู้นำมาปลูก เนื้อพันธุ์นี้เหนียวเหมือนกล้วยตาก รสชาติหอมหวาน เมล็ดเล็ก ล่อนง่าย

พันธุ์สีทอง เรียกอีกชื่อว่า “พันธุ์นายหยัด” เพราะ นายประหยัด กองมูล เกษตรกรชาวอำเภอหล่มเก่า เป็นผู้นำมาปลูก เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นสายพันธุ์ที่ดีเยี่ยม เปลือกเป็นสีเหลืองทอง เนื้อหนา รสหวานจัด จะสุกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงต้นเดือนมีนาคม

พันธุ์ประกายทอง ต้นกำเนิดอยู่ที่บ้านโป่งตาเบ้า อำเภอชนแดนโดย “เจียง แซ่เฮง” ได้นำเมล็ดมาเพาะพันธุ์มาปลูก จะแก่เก็บได้ราวเดือนธันวาคม ฝักมีขนาดยาว ใหญ่ โค้งงอ ไม่มีเหลี่ยม เมื่อสุกเปลือกจะบาง ผิวเรียบเป็นสีน้ำตาล เนื้อหนามีสีน้ำผึ้ง รสหอมหวาน รกหุ้มเนื้อน้อย เมล็ดเล็ก

3.2 ข้าวไร่ลืมผัวเพชรบูรณ์ (GI) ข้าวไร่ลืมผัวเพชรบูรณ์ เป็นข้าวเหนียวดำพันธุ์ลืมผัว ปลูกในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์ เมล็ดมีสีม่วงดำรูปร่างป้อม เมื่อหุงจะมีกลิ่นหอม อร่อย เคี้ยวจะรู้สึกมันๆ กรอบนอกนุ่มใน ข้าวไร่ลืมผัวเพชรบูรณ์มีความโดดเด่นกว่าข้าวสายพันธ์อื่น เนื่องจากสภาพภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน มีเนินเขาสลับแอ่งน้ำขนาดเล็กๆ พื้นที่ดอนไม่มีน้ำขัง ลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นดินตะกอนน้ำพัด ทำให้ข้าวเหนียวพันธุ์ลืมผัวที่ปลูกในบริเวณนี้มีคุณค่าทางโภชนาการและมีปริมาณสารอาหารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย

3.3 ถั่วเขียว ถั่วเขียว เป็นพืชตระกูลถั่ว ที่ให้เมล็ดที่มีเปลือกสีเขียว แต่เนื้อเมล็ดสีเหลือง ถั่วเขียวเป็นพืชที่มีอายุสั้น จึงใช้น้ำน้อยกว่าพืชไร่อื่นหลายชนิด และงอกได้เร็ว สามารถใช้ในระบบปลูกพืช เช่น ทดแทนข้าวนาปรัง ปลูกก่อนข้าวโพดในพื้นที่ประสบภัยแล้ง ใช้ปลูกก่อนหรือหลังการทำนาหรือทำไร่ เพื่อตัดวงจรการระบาดของศัตรูพืช ช่วยบำรุงรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน ตรึงไนโตรเจนได้ดี สามารถใช้เป็นปุ๋ยพืชสดให้ปริมาณไนโตรเจนสูง ถั่วเขียวใช้เป็นวัตถุดิบ ในการผลิตแป้งวุ้นเส้น เพาะถั่วงอก และประกอบอาหารอื่นๆ ถั่วเขียวมีสองชนิด ได้แก่ ถั่วเขียวผิวมัน และถั่วเขียวผิวดำ

3.4 ถั่วเหลือง ถั่วเหลืองจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งของประเทศไทย และถือว่าเป็นราชาของพืชตระกูลถั่วทั้งหลาย พื้นที่เพาะปลูกถั่วเหลืองส่วนใหญ่อยู่ในแถบภาคเหนือและภาคกลางตอนบน ถั่วเหลืองถูกจัดอยู่ในกลุ่มอาหารประเภทเนื้อสัตว์ของ อาหารหลักหมู่ที่ 1 อันอุดมไปด้วยโปรตีน ซึ่งเป็นโปรตีนชั้นดีมีคุณภาพสูงใกล้เคียงกับโปรตีนที่ได้จากเนื้อสัตว์ โปรตีนในถั่วเหลืองช่วยลดการขับถ่ายแคลเซียมทางปัสสาวะ สามารถช่วยลดอัตราเสี่ยงของโรคกระดูกผุได้ ในถั่วเหลืองมีใยอาหารที่ละลายและไม่ละลายน้ำ ช่วยลดระดับโคเลสเทอรอลในเลือด และช่วยในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้

3.5 ข้าวโพดหวาน เป็นข้าวโพดที่นิยมปลูก และนำมารับประทานมากที่สุดในบรรดาข้าวโพดชนิดต่าง ๆ เนื่องจากให้ความหวานสูง ไขมันต่ำ สามารถนำมาปรุงเป็นอาหาร ของหวานหรือแปรรูปได้หลากหลายอย่าง รวมถึงการนิยมรับประทานเป็นอาหารโดยตรงด้วยการต้มหรืออย่าง

ประเทศไทยมีแหล่งเพาะปลูกสำคัญ ได้แก่ ภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดหนองคาย นครพนม ภาคกลาง เช่น จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ส่วนภาคใต้ เช่น จังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสตูล เป็นต้น

3.6 ข้าวโพดฝักสด ประกอบด้วย ข้าวโพดหวาน (Sweet corn) ข้าวโพดหวานพิเศษ (Super sweet corn) ข้าวโพดฝักอ่อน (Baby corn) ข้าวโพดเทียน/ข้าวโพดข้าวเหนียว (Waxy corn) และข้าวโพดคั่ว (Popcorn) ข้าวโพดฝักสดเป็นพืชที่คนไทยรู้จักกันมานานแล้ว แม้ว่าจะมีพื้นที่ปลูกไม่มากเหมือนข้าวโพดไร่ หรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่ก็เป็นที่ยอมรับของประชาชนและปลูกกันอย่างแพร่หลายแทบทุกจังหวัด จนบางครั้งคนจะรู้จักมากกว่าข้าวโพดไร่เสียอีก ข้าวโพดฝักสดเป็นพืชที่มีศักยภาพสูง ปลูกง่าย ใช้ระยะเวลาการผลิตสั้น (ประมาณ 65-75 วัน สำหรับข้าวโพดหวาน และ 45-50 วัน สำหรับข้าวโพดฝักอ่อน) มีความเสี่ยงต่ำ ในขั้นตอนการผลิตใช้สารเคมีน้อย นอกจากนั้นยังเป็นพืชที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรในชนบท โดยเฉพาะในเขตที่มีน้ำชลประทาน ข้าวโพดฝักสดที่สำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย คือ ข้าวโพดหวาน และข้าวโพดฝักอ่อน สำหรับข้าวโพดเทียนและข้าวโพดข้าวเหนียวส่วนใหญ่จะปลูกเพื่อรับประทานภายในประเทศแต่ยังไม่ถึงขั้นเศรษฐกิจ

3.7 มะม่วงน้ำดอกไม้ ลักษณะมะม่วงน้ำดอกไม้ เป็นผลไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ เป็นทรงพุ่มทึบ ใบใหญ่ยาวรี ดอกเป็นช่อมีสีขาวนวล มีกลิ่นหอม ผลมีลักษณะรูปทรงรี ผิวเปลือกบาง ผลอ่อนมีสีเขียว รสชาติเปรี้ยวมาก มียางสีขาว ผลสุกมีสีเหลือง เนื้อแน่น นุ่มฉ่ำน้ำ มีเนื้อมาก มีรสชาติหวานฉ่ำ กลิ่นหอม จะมีเมล็ดแข็งแบนบางรี สีขาวนวล อยู่ข้างในเนื้อ มะม่วงน้ำดอกไม้ปลูกกันมาก มีหลายสายพันธุ์ เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้เบอร์ 4 มะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง มะม่วงน้ำดอกไม้สีม่วง มะม่วงน้ำดอกไม้มัน เป็นต้น

3.8 ส้มโอ ส้มโอเป็นพืชตระกูลเดียวกับส้มเขียวหวาน มะนาว มะกรูด และส้มเช้ง ในประเทศไทยช่วงแรก ๆ มีการปลูกบริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เขตพระนคร และฝั่งธนบุรี ต่อมาจึงส่งเสริมให้ปลูกมากขึ้นทั่วภาคกลาง เช่น อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ซึ่งสามารถพัฒนาสายพันธุ์ได้มากมาย และมีการส่งเสริมการปลูกในภาคต่าง ๆ ในเวลาต่อมา เช่น พันธุ์ขาวแป้น,พันธุ์ขาวพวง เป็นต้น และในปัจจุบันจังหวัดที่ปลูกส้มโอมาก ได้แก่ ชุมพร นครปฐม นครศรีธรรมราช เชียงใหม่ และเชียงราย นอกจากนี้ประเทศไทยถือเป็นแหล่งพันธุ์ส้มโอที่มีมากที่สุดในโลก และมีพันธุ์ที่ให้ผลผลิตที่มีคุณภาพมากที่สุด รวมถึงส้มโอยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการส่งออกที่มีมูลค่ามากติดอันดับต้นๆ อีกด้วย

3.9พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืช

สมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพจากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดเพชรบูรณ์ มีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด อาทิ ขมิ้นชัน

ขมิ้นชันเป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ระหว่างรอการเติบโตของยางพาราหรือปาล์มน้ำมัน โดยพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) 194,173 ไร่

4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ข้าว

1) พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 69,343 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอหล่มสัก อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอวังโป่ง และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอเขาค้อ อำเภอชนแดน และอำเภอบึงสามพัน โดยตั้งอยู่ในเขตชลประทาน 7 อำเภอ ทั้งนี้คณะอนุกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน

2) พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่มากถึง 941,348 ไร่ กระจายตัวอยู่ในทุกอำเภอของจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก ควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีและต้องการปรับเปลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตยังสามารถกลับมาทำนาได้อีก

3) พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ 254,520 ไร่ ซึ่งประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพ หรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่ เช่น อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น เกษตรผสมผสาน

4.2 อ้อยโรงงาน

1) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 753,879 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ และอำเภอบึงสามพัน เกษตรกรยังคงปลูกอ้อยโรงงานได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก ดังนั้นควรมีการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และ การบริหารจัดการน้ำให้มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการเพาะปลูก สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของเสียจากโรงงานน้ำตาล และการนำของเสียจากโรงงานน้ำตาลไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินในไร่อ้อย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนให้แก่เกษตรกรชาวไร่อ้อยโดยไม่มีผลเสียต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และชุมชนชาวไร่อ้อย

2) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ ดังนั้นควรให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการ ปรับเปลี่ยนการผลิต (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น ทั้งนี้ควรจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

3) พื้นที่ที่มีศักยภาพ หรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน แต่เกษตรกรหันมาปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม

4.3 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

1) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ มีเนื้อที่ 1,042 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอชนแดน อำเภอวิเชียรบุรี และอำเภอหล่มสัก ตามลำดับ ทั้งนี้โดยคณะอนุกรรมพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการระบบน้ำ การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าวข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากราคาไม่ดีหรือประสบปัญหาโรค แมลงรบกวน และเกษตรกรต้องการเปลี่ยนชนิดพืชควรเปลี่ยนเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตจะได้กลับมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้อีก

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

2) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ มีเนื้อที่ 189,080 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอหนองไผ่ และอำเภอหล่มสัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดิน ในพื้นที่ดังกล่าวควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการระบบน้ำ เช่น ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น ทั้งนี้หากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ราคาไม่ดีและต้องการปรับเลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อในอนาคตยังสามารถกลับมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้อีก

3) พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ ดังนั้นควรให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพ หรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ยางพารา เป็นต้น ถ้าในอนาคตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสาน แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาต้นทุนการผลิตและการตลาดร่วมด้วย

4.4 มันสำปะหลัง

1) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 34,969 ไร่ มีพื้นที่ปลูกมากในเขตอำเภอวิเชียรบุรี อำเภอหนองไผ่ และอำเภอบึงสามพันตามลำดับ ซึ่งตามมาตรการยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง 2564 -2567 เน้นให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์มันสำปะหลังต้านทานโรคใบด่าง (Cassava Mosaic Disease: CMD) ให้เชื้อแป้งสูง และมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 5 ตัน ภายในปี 2567 นั้น โดยเน้นการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังและลดต้นทุนการผลิตในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ดังนั้นในพื้นที่ดังกล่าวควรเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาโรคโคนเน่าหัวเน่า และโรคใบด่างมันสำปะหลัง อีกทั้งควรมีการส่งเสริมการทำระบบน้ำหยดในพื้นที่ที่มีศักยภาพ มีการปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและ มีประสิทธิภาพ ทำการวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด สร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและโรงงาน เพื่อวางแผนการขุดของเกษตรกร ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม ใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง เข้าร่วมโครงการระบบ

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และส่งเสริมให้เกษตรกรเป็น Smart Farmer รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม

2) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 79,504 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอศรีเทพ อำเภอวิเชียรบุรี และ อำเภอบึงสามพัน ซึ่งเกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน ทั้งนี้ควรพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งอาจต้องใช้ปุ๋ยสั่งตัด สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันโรค แมลงศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง พัฒนาระบบน้ำหยดและการใช้น้ำจากแหล่งน้ำในพื้นที่ ให้มีการใช้ประโยชน์กับมันสำปะหลังให้มากที่สุด ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม

3) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจในการไถระเบิดดินดาน ให้เกษตรกรมีวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ลดต้นทุน ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น ทั้งนี้ควรจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชไร่ หรือพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพ หรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ยางพารา เป็นต้น ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่มีความเหมาะสม ทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2556. **ขอบเขตการปกครอง.** (ไฟล์ข้อมูล).

กรมการปกครอง. 2563. **ข้อมูลสถิติประชากร.** (ไฟล์ข้อมูล).

กรมชลประทาน. 2564. **พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564.** (ไฟล์ข้อมูล).

กรมพัฒนาที่ดิน. 2563. **การใช้ที่ดินจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2563** (ไฟล์ข้อมูล).

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. **ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563.** (ไฟล์ข้อมูล).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. **ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564.** (ไฟล์ข้อมูล).

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ภาคผนวก

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดเพชรบูรณ์

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
1	เขาค้อ	เข็กน้อย
2		เขาค้อ
3		แคมป์สน
4		ทุ่งสมอ
5		ริมสีม่วง
6		สะเดาะพง
7		หนองแม่นา
8	ชนแดน	ชนแดน
9		ซับพุทรา
10		ดงขุย
11		ตะกุดไร
12		ท่าข้าม
13		บ้านกล้วย
14		พุทธบาท
15		ลาดแค
16		ศาลาลาย
17	น้ำหนาว	โคกมน
18		น้ำหนาว
19		วังกวาง
20		หลักด่าน
21	บึงสามพัน	กันจุ
22		ซับไม้แดง
23		ซับสมอทอด
24		บึงสามพัน
25		พญาวัง
26		วังพิกุล
27		ศรีมงคล
28		สระแก้ว
29		หนองแจง
30	เมืองเพชรบูรณ์	ชอนไพร
31		ดงมูลเหล็ก
32		ตะเบาะ
33		ท่าพล

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
34	เมืองเพชรบูรณ์ (ต่อ)	นางั่ว
35		นาป่า
36		นายม
37		น้ำร้อน
38		ในเมือง
39		บ้านโคก
40		บ้านโตก
41		ป่าเลา
42		ระวิง
43		วังชมภู
44		สะเดียง
45		ห้วยสะแก
46		ห้วยใหญ่
47	วังโป่ง	ซับเปิบ
48		ท้ายดง
49		วังโป่ง
50		วังศาล
51		วังหิน
52	วิเชียรบุรี	โคกปรง
53		ซับน้อย
54		ซับสมบูรณ์
55		ท่าโรง
56		น้ำร้อน
57		บ่อรัง
58		บึงกระจับ
59		พุขาม
60		พุเตย
61		ภูน้ำหยด
62		ยางสาว
63		วังใหญ่
64		สระประดู่
65		สามแยก
66	ศรีเทพ	คลองกระจัง

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
67	ศรีเทพ (ต่อ)	โคกสะอาด
68		นาสนุ่น
69		ประดู่งาม
70		ศรีเทพ
71		สระกรวด
72		หนองย่างทอย
73	หนองไผ่	กองทูล
74		ท่าด้วง
75		ท่าแดง
76		นาเฉลียง
77		บ่อไทย
78		บัววัฒนา
79		บ้านโภชน์
80		เพชรละคร
81		ยางงาม
82		วังท่าดี
83		วังโบสถ์
84		หนองไผ่
85		ห้วยโป่ง
86	หล่มเก่า	ตาดกลอย
87		นาเกาะ
88		นาซำ
89		นาแซง
90		บ้านเนิน
91		วังบาล
92		ศิลา
93		หล่มเก่า
94		หินฮาว
95	หล่มสัก	ช้างตะลูด
96		ตาลเดี่ยว
97		ท่าอิบุญ
98		น้ำก้อ
99		น้ำชุน

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
100	หล่มสัก (ต่อ)	น้ำเฮี้ย
101		บ้านกลาง
102		บ้านติ้ว
103		บ้านไร่
104		บ้านโสก
105		บ้านหวาย
106		บุ่งคล้า
107		บุ่งน้ำเต้า
108		ปากช่อง
109		ปากดุก
110		ฝายนาแซง
111		ลานบ่า
112		วังบ่า
113		สักหลง
114		หนองไขว่
115		หนองสว่าง
116		ห้วยไร่
รวม	**11**	**116**

ที่มา: กรมการปกครอง, 2556

ชุดดิน ป่าสัก **Series** Pa **กลุ่มชุดดินที่** 33

สภาพพื้นที่ ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %

ภูมิสัณฐาน สันดินริมน้ำของที่ราบน้ำท่วมถึง

วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนน้ำพา

การระบายน้ำ ดีปานกลางถึงดี

ลักษณะสมบัติของดิน เป็นดินลึกมาก ที่มีการสลับชั้นของเนื้อดินต่าง ๆ เนื่องจากการทับถมเป็นประจำเมื่อมีน้ำท่วมฝั่ง ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเทา ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย ดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วน สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเหลือง มีจุดประสีน้ำตาลแก่ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 6.0-6.5) ปกติจะพบเกล็ดไมกาตลอดชั้นดิน รวมทั้งอาจมีชั้นทรายแทรกสลับในหน้าตัดดิน

ข้อจำกัด อาจมีน้ำท่วมบ่าและแช่ขังในฤดูฝน

ข้อเสนอแนะ หลีกเลี่ยงการปลูกพืชในช่วงกลางฤดูฝนที่มีฝนตกหนักมากในพื้นที่ชลประทานและไม่มีปัญหาน้ำท่วมบ่าหรือแช่ขัง อาจปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้อินทรียวัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิต

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรียวัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินป่าสัก

ชุดดิน ท่าพล **Series** Tn **กลุ่มชุดดินที่** 7

สภาพพื้นที่ ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %

ภูมิสัณฐาน แอ่งต่ำของที่ราบน้ำท่วมถึง

วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนน้ำพา

การระบายน้ำ ค่อนข้างเลวถึงเลว **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ช้า

ลักษณะสมบัติของดิน เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแป้งหรือดินเหนียว สีน้ำตาลเข้มถึงน้ำตาลเข้มมาก มีจุดประสีน้ำตาลแก่ ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลปนแดงเข้มหรือเทาปนแดงเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลแก่ และน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0)

ข้อจำกัด อาจมีน้ำท่วมบ่าและแช่ขังระดับสูงในฤดูฝน

ข้อเสนอแนะ ทำทางระบายน้ำเพื่อควบคุมระดับน้ำ สำหรับในพื้นที่ชลประทานและไม่มีปัญหาน้ำท่วมบ่าหรือแช่ขัง อาจปลูกพืชไร่หรือพืชผัก ซึ่งจะต้องยกร่องและปรับสภาพดินให้ร่วนซุยและระบายน้ำดีขึ้น ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตพืช

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรียวัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	สูง	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	สูง	สูง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินท่าพล

ชุดดิน เพชรบูรณ์ **Series** Pe **กลุ่มชุดดินที่** 56

สภาพพื้นที่ ค่อนข้างราบเรียบถึงเนินเขา มีความลาดชัน 1-35 %

ภูมิสัณฐาน ตะพักลำน้ำ

วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนน้ำพา

การระบายน้ำ ดีปานกลาง

การซึมผ่านได้ของน้ำ ปานกลาง **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ช้าถึงปานกลาง

ลักษณะสมบัติของดิน เป็นดินลึกปานกลางถึงชั้นลูกรังและเศษหินหนาแน่น ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วน สีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ดินล่างตอนบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายถึงดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทราย สีแดงปนเหลือง มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองเล็กน้อย ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5) ถัดลงไปเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนลูกรังและเศษหินมาก สีน้ำตาลปนเหลือง มีจุดประสีแดงปนเหลือง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0) และพบเศษหินค่อนข้างกลมมนของหินทรายและหินควอร์ตไซต์

ข้อจำกัด สภาพพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง ดินถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ ควรมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ และจัดระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม ปรับปรุงบำรุงดินโดยเพิ่มอินทรียวัตถุและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรียวัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ชุดดิน ดงยางเอน **Series** Don **กลุ่มชุดดินที่** 33

สภาพพื้นที่ ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-12 %

ภูมิสัณฐาน ลานตะพัก

วัตถุต้นกำเนิดดิน ตะกอนน้ำพา

การระบายน้ำ ดีปานกลางถึงดี

การซึมผ่านได้ของน้ำ ปานกลาง **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ช้า

ลักษณะสมบัติของดิน เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ดินร่วนปนดินเหนียว ดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแป้งถึงดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ดินร่วนปนดินเหนียว สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนแดง อาจพบจุดประสีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลปนเหลืองเล็กน้อย ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0)

ข้อจำกัด มีโอกาสเกิดชั้นดานไถพรวน และขาดแคลนน้ำในช่วงเพาะปลูก

ข้อเสนอแนะ ทำลายชั้นดานใต้ชั้นไถพรวนโดยไถให้ลึกกว่าปกติ และใช้อินทรียวัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอโดยเพิ่มอินทรียวัตถุและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรียวัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินดงยางเอน

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ชุดดิน ชัยบาดาล **Series** Cd **กลุ่มชุดดินที่** 54

สภาพพื้นที่ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 2-20 % **ภูมิสัณฐาน** ตะพัก เชิงเขา เนินเขา พื้นที่ที่เหลือค้างจากการกัดกร่อน

วัตถุต้นกำเนิดดิน การสลายตัวผุพังอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาในระยะทางไม่ไกลนักของหินภูเขาไฟ พวกแอนดีไซท์ไรโอไลต์ บะซอลต์ หรือหินในกลุ่ม **การระบายน้ำ** ดีปานกลางถึงดี

การซึมผ่านได้ของน้ำ ช้าถึงปานกลาง **การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน** ช้าถึงปานกลาง

ลักษณะสมบัติของดิน เป็นดินลึกปานกลาง พบชั้นหินผุที่ระดับความลึก 50-100 ซม. ดินบนเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง สีเทาเข้มมากหรือสีน้ำตาลปนเทาเข้มมาก ดินล่างเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแป้ง สีน้ำตาลปนเทาเข้ม สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาล ดินชั้นล่างจะพบรอยไถลเป็นมัน ปฏิกิริยาดินตลอดหน้าตัดดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.5-8.0) บางบริเวณอาจพบเม็ดปูนสะสม โดยปกติเมื่อดินแห้ง หน้าดินจะแตกระแหงเป็นร่องลึก

ข้อจำกัด เนื้อดินเหนียวจัด ยากต่อการไถพรวน แตกระแหง ทำให้รากพืชเสียหาย

ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินโดยการเพิ่มอินทรียวัตถุ และไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นพอเหมาะ จัดหาแหล่งน้ำสำรองไว้ใช้เมื่อฝนทิ้งช่วง

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรียวัตถุ	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน	ความอิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ปานกลาง	สูง	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	สูง	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	สูง	สูง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินชัยบาดาล

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดเพชรบูรณ์จำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
เขาค้อ	713	แคมป์สน	109
		ริมสีม่วง	604
ชนแดน	279	ดงขุย	190
		ตะกุดไร	2
		บ้านกล้วย	88
เมืองเพชรบูรณ์	30,894	ดงมูลเหล็ก	3,975
		ท่าพล	350
		นางั่ว	388
		นาป่า	5,868
		ในเมือง	253
		บ้านโคก	3,718
		ป่าเลา	10,759
		วังชมภู	271
		สะเดียง	3,730
		ห้วยใหญ่	1,580
วังโป่ง	3,258	วังโป่ง	3,258
วิเชียรบุรี	764	โคกปรง	602
		ยางสาว	161
หนองไผ่	1,543	ท่าด้วง	171
		วังท่าดี	1,372

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
หล่มสัก	50,186	ตาลเดี่ยว	3,488
		ท่าอิบุญ	5,270
		น้ำก้อ	521
		น้ำชุน	72
		บ้านกลาง	7
		บ้านติ้ว	6,121
		บ้านไร่	4,139
		บ้านโสก	6,024
		บ้านหวาย	3,934
		ปากช่อง	5,105
		ปากดุก	2,134
		ลานบ่า	2,012
		สักหลง	2,299
		หล่มสัก	58
		ห้วยไร่	9,002
รวม	**87,637**		**87,637**

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดเพชรบูรณ์

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภทอ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำต่ำสุด	ระดับน้ำเก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำห้วยเล็ง	กลาง	วิเชียรบุรี	ยางสาว	0.8	17.2
2	อ่างเก็บน้ำน้ำก้อ	กลาง	หล่มสัก	น้ำก้อ	0.81	20.58
3	อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำชุนใหญ่	กลาง	เขาค้อ	แคมป์สน	0.64	7.52
4	อ่างเก็บน้ำห้วยขอนแก่น	กลาง	หล่มสัก	ห้วยไร่	3.22	33.22
5	อ่างเก็บน้ำห้วยนา	กลาง	เมืองเพชรบูรณ์	วังชมภู	0.6	5.65
6	อ่างเก็บน้ำคลองเฉลียงลับ	กลาง	เมืองเพชรบูรณ์	นาป่า	0.7	7.85
7	อ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง	กลาง	เมืองเพชรบูรณ์	ป่าเลา	1.7	18.74
8	อ่างเก็บน้ำห้วยป่าเลา	กลาง	เมืองเพชรบูรณ์	นางั่ว	0.18	8.4
9	อ่างเก็บน้ำคลองลำกง	กลาง	หนองไผ่	วังท่าดี	7.55	48.515
10	อ่างเก็บน้ำห้วยใหญ่	กลาง	เมืองเพชรบูรณ์	ห้วยใหญ่	1	13.25
		รวม			**17.2**	**180.93**

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
ชนแดน	**240,521**
ชนแดน	25,864
ซับพุทรา	44,042
ดงขุย	44
ตะกุดไร	127
ท่าข้าม	15,887
บ้านกล้วย	3,622
พุทธบาท	80,471
ลาดแค	44,704
ศาลาลาย	25,760
น้ำหนาว	**184**
โคกมน	154
หลักด่าน	30
บึงสามพัน	**276,454**
กันจุ	27,103
ซับไม้แดง	60,874
ซับสมอทอด	33,668
บึงสามพัน	3,152
พญาวัง	17,681
วังพิกุล	57,637
ศรีมงคล	27,714
สระแก้ว	14,298
หนองแจง	34,327
เมืองเพชรบุรณ์	**66,959**
ตะเบาะ	5,711
นาป่า	88
นายม	19,917
น้ำร้อน	13,325

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เมืองเพชรบุรณ์	**66,959**
บ้านโคก	1,032
ป่าเลา	3,226
ระวิง	17,998
วังชมภู	1,491
ห้วยสะแก	3,447
ห้วยใหญ่	724
วังโป่ง	**146,805**
ซับเปิบ	21,212
ท้ายดง	4,576
วังโป่ง	36,247
วังศาล	31,987
วังหิน	52,783
วิเชียรบุรี	**472,735**
โคกปรง	40,595
ซับน้อย	77,594
ซับสมบูรณ์	37,091
ท่าโรง	1,207
น้ำร้อน	33,916
บ่อรัง	62,384
บึงกระจับ	214
พุขาม	5,112
พุเตย	24,602
ภูน้ำหยด	84,054
ยางสาว	39,004
วังใหญ่	41,276
สระประดู่	4,453
สามแยก	21,233

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
ศรีเทพ	**252,290**
คลองกระจัง	84,584
โคกสะอาด	16,802
นาสนุ่น	23,969
ประดู่งาม	24,947
ศรีเทพ	21,363
สระกรวด	27,867
หนองย่างทอย	52,758
หนองไผ่	**201,088**
ท่าด้วง	28,342
ท่าแดง	12,850
นาเฉลียง	536
บ่อไทย	12,768
บัววัฒนา	29,033
บ้านโภชน์	28,956
เพชรละคร	19,717
ยางงาม	31,804
วังท่าดี	3,233
วังโบสถ์	2,738
หนองไผ่	24,196
ห้วยโป่ง	6,915
หล่มเก่า	**51,868**
ตาดกลอย	32,262
นาซำ	10,821
ศิลา	8,785
หล่มสัก	**33,435**
ช้างตะลูด	840
ท่าอิบุญ	2,586
บ้านกลาง	2,018
บ้านติ้ว	13,599
บ้านหวาย	2,854
ปากช่อง	10,155
ห้วยไร่	1,383
รวม	**1,742,339**

ที่มา: https://agri-map-online.moac.go.th, 2564

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดเพชรบูรณ์

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ข้าวนาปี	84,840	1,260,695
2	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	39,801	798,315
3	มันสำปะหลังโรงงาน	17,360	278,519
4	อ้อยโรงงาน	11,402	237,999
5	ถั่วเขียวผิวมัน	6,395	110,711
6	มะขาม	7,744	81,945
7	ยางพารา	2,640	56,478
8	ข้าวนาปรัง	3,809	40,225
9	มะม่วง	2,661	21,512
10	ยาสูบ	2,123	12,933
11	ถั่วเขียวผิวดำ	540	10,279
12	ปาล์มน้ำมัน	481	7,725
13	ไม้สัก	708	5,467
14	กล้วยน้ำว้า	1,016	4,422
15	ยูคาลิปตัส	331	4,062
16	ปอเทือง	243	2,973
17	ทุเรียน	702	2,929
18	กะหล่ำปลี	598	2,649
19	พริกขี้หนูเม็ดใหญ่	958	2,560
20	มะเขือเปราะ	718	2,482
21	ไผ่	407	2,018
22	อโวกาโด	582	1,941
23	กะหล่ำดอก	465	1,853
24	หญ้าเลี้ยงสัตว์	136	1,706
25	อื่นๆ	15,978	54,665

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดเพชรบูรณ์

ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	พริกไทย	125	1,499.22	เขาค้อ น้ำหนาว เมืองเพชรบูรณ์ วิเชียรบุรี ศรีเทพ หนองไผ่ หล่มเก่า หล่มสัก
2	กฤษณา	8	182.80	เขาค้อ น้ำหนาว เมืองเพชรบูรณ์ วังโป่ง
3	กระชายดำ	11	101.56	เขาค้อ เมืองเพชรบูรณ์ ศรีเทพ หล่มเก่า หล่มสัก
4	ดีปลี	1	80.00	หล่มเก่า
5	กระเจี๊ยบแดง	3	56.15	เขาค้อ น้ำหนาว บึงสามพัน
6	ตะไคร้หอม	7	54.95	น้ำหนาว บึงสามพัน
7	ขมิ้นชัน	4	43.32	เขาค้อ หนองไผ่
8	ไพล	3	34.30	เขาค้อ เมืองเพชรบูรณ์
9	มะระขี้นก	6	29.35	เมืองเพชรบูรณ์
10	ยอบ้าน	4	27.57	เมืองเพชรบูรณ์
11	ว่านชักมดลูก	2	27.00	เขาค้อ น้ำหนาว
12	บุก	2	26.98	น้ำหนาว บึงสามพัน
13	มะแขว่น	1	25.00	เขาค้อ
14	ว่านหางจระเข้	2	22.46	วิเชียรบุรี
15	ฟ้าทะลายโจร	1	12.00	วิเชียรบุรี
16	อบเชย	1	7.00	น้ำหนาว
17	สมุนไพรอื่นๆ	24	190.63	เขาค้อ น้ำหนาว บึงสามพัน เมืองเพชรบรณ์ ศรีเทพ หล่มเก่า หล่มสัก
	รวม	**206**	**2,444.71**	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร,2564

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดเพชรบูรณ์

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อและสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
ลานตากและแหล่งรับซื้อ	36	โรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	103
สหกรณ์การเกษตร	20		
โรงงานน้ำตาล	2		
โรงงานอบพืชผลทางการเกษตร	1		
โรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ	1		
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	1		
สหกรณ์ประมง	1		
โรงงานผลิตมันเส้น	1		
โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง	1		
โรงสีข้าว	1		
รวม	**65**	**รวม**	**103**

ที่มา: https://agri-map-online.moac.go.th, 2564

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

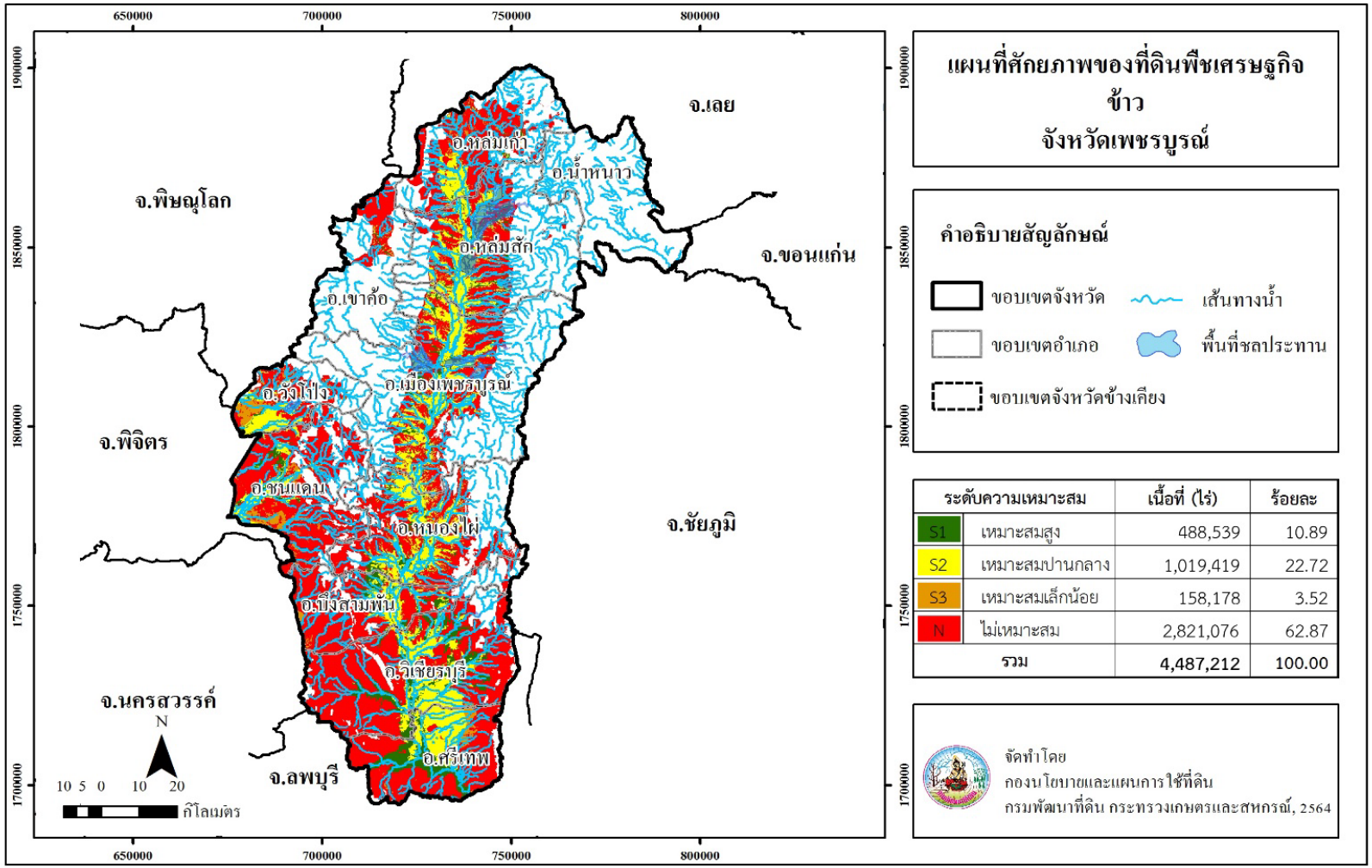

ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

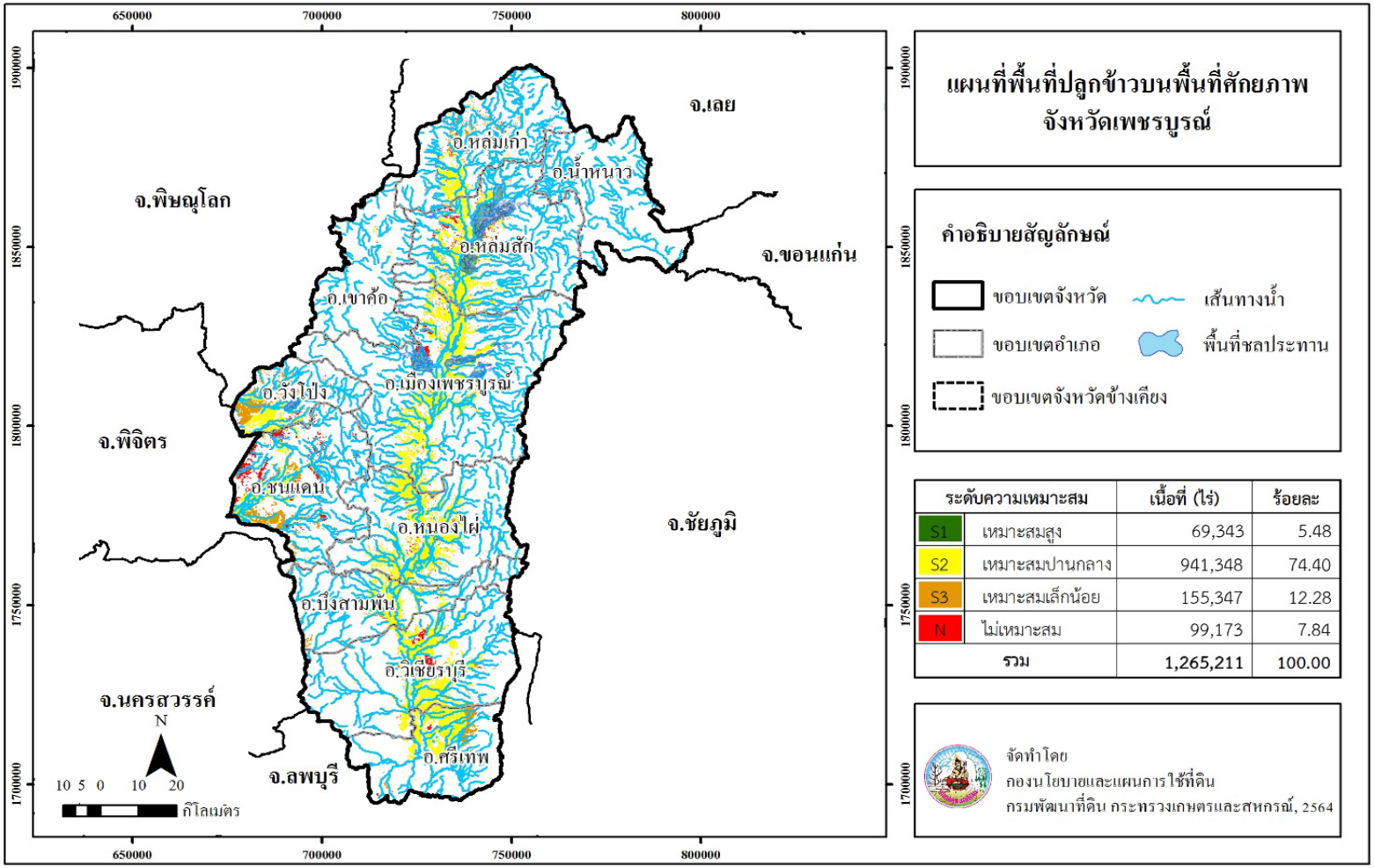

ระดับความเหมาะสม		เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
S1	เหมาะสมสูง	69,343	5.48
S2	เหมาะสมปานกลาง	941,348	74.40
S3	เหมาะสมเล็กน้อย	155,347	12.28
N	ไม่เหมาะสม	99,173	7.84
รวม		**1,265,211**	**100.00**

ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

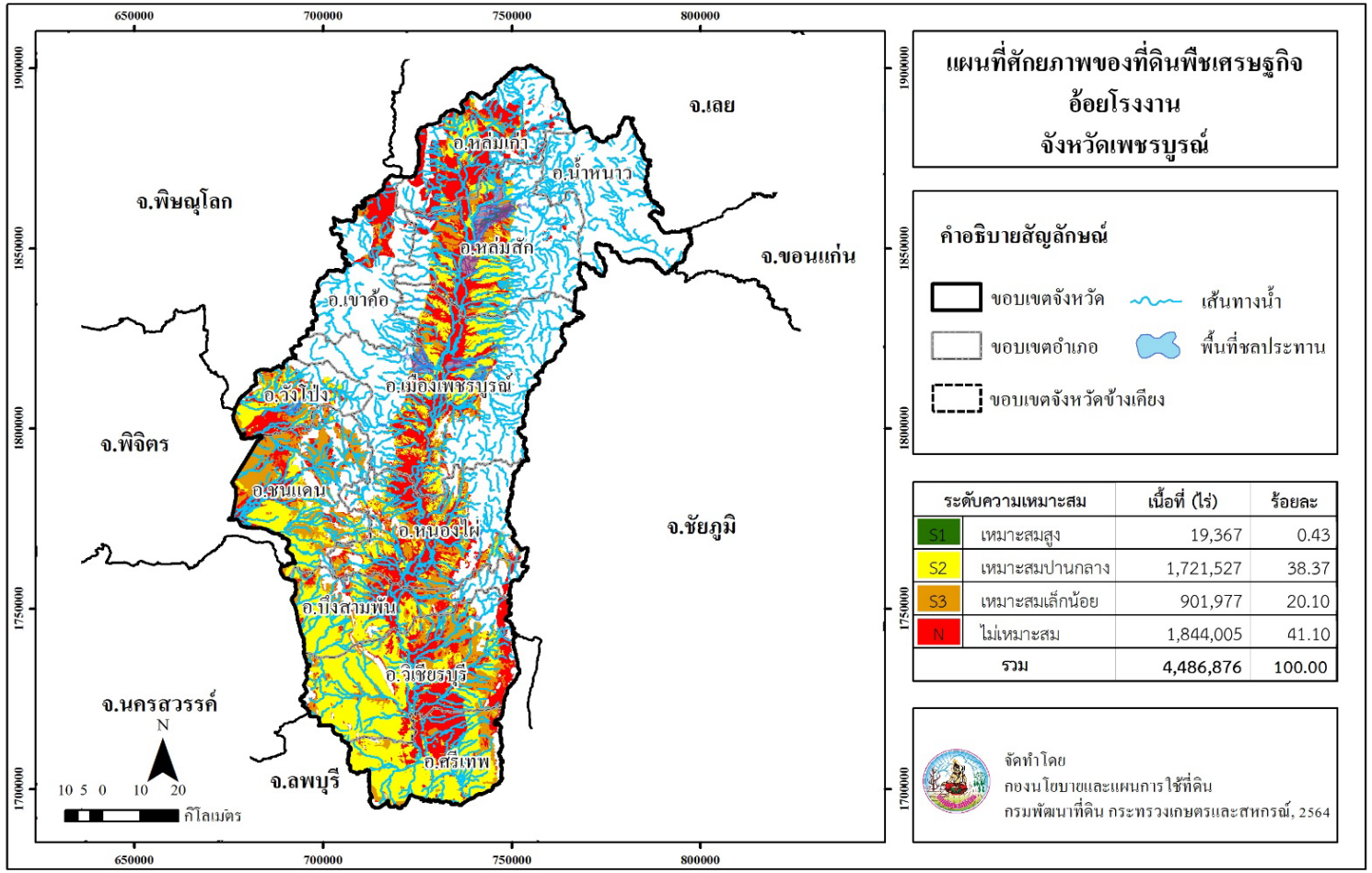

ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

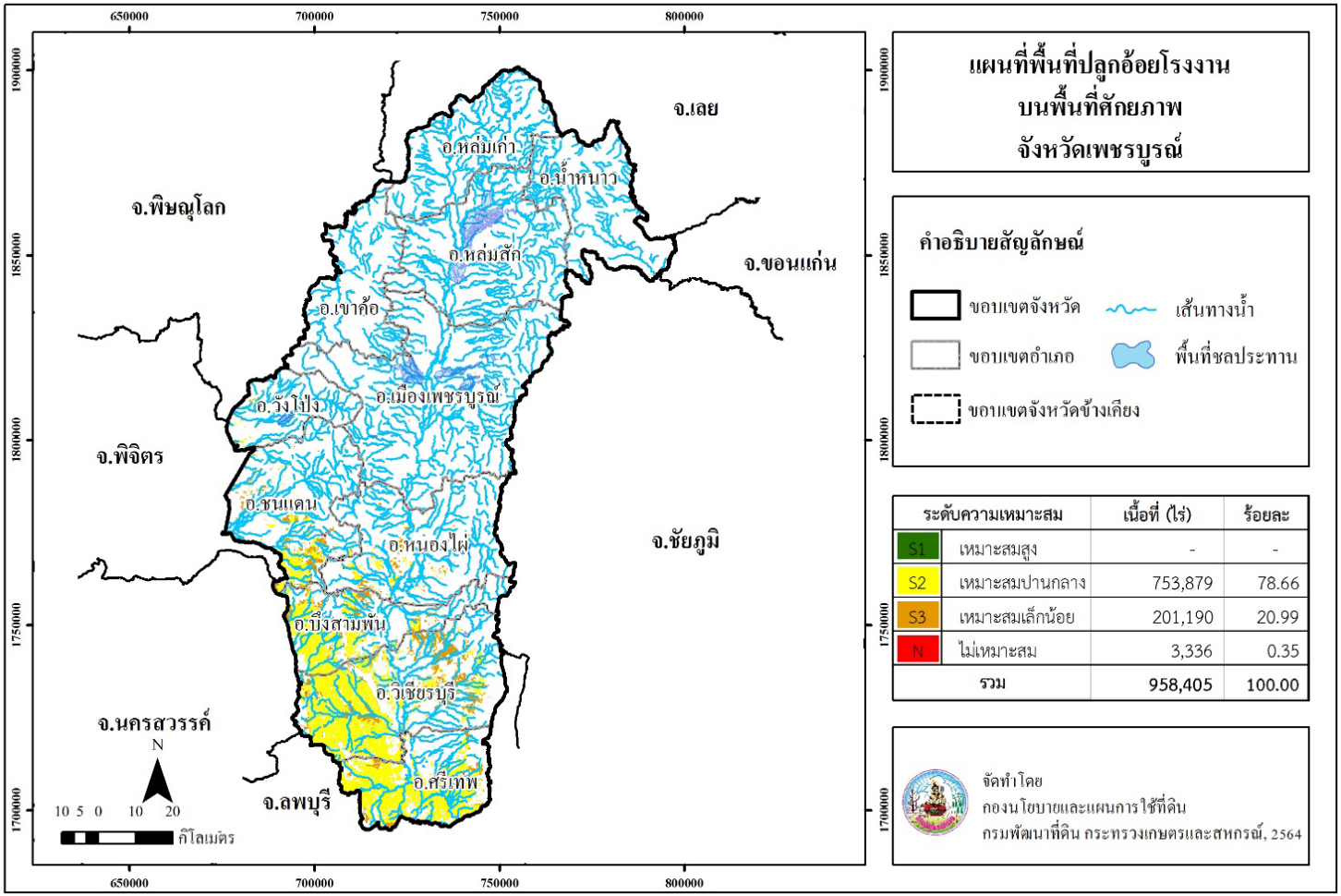

ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

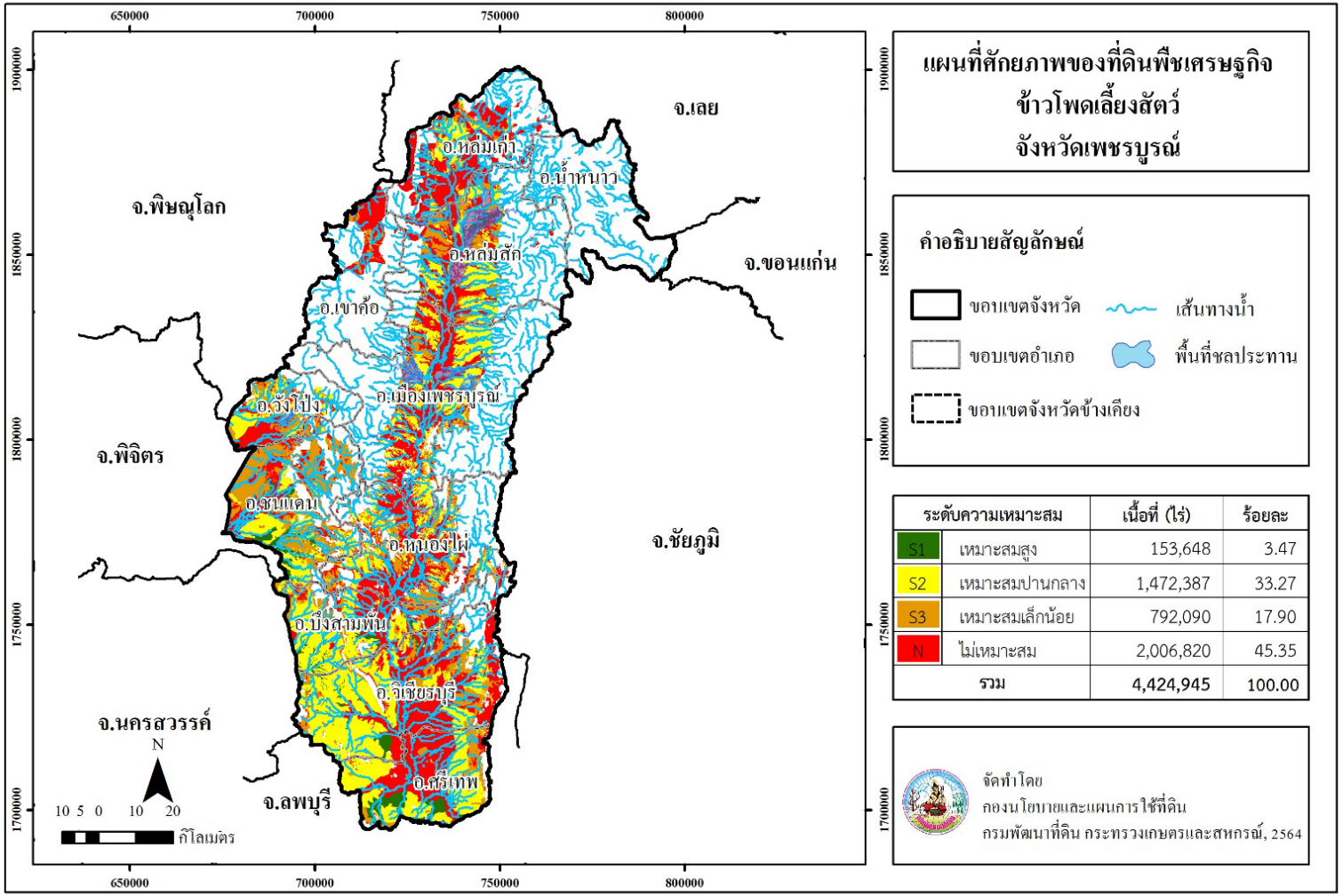

ระดับความเหมาะสม		เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
S1	เหมาะสมสูง	153,648	3.47
S2	เหมาะสมปานกลาง	1,472,387	33.27
S3	เหมาะสมเล็กน้อย	792,090	17.90
N	ไม่เหมาะสม	2,006,820	45.35
รวม		4,424,945	100.00

ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

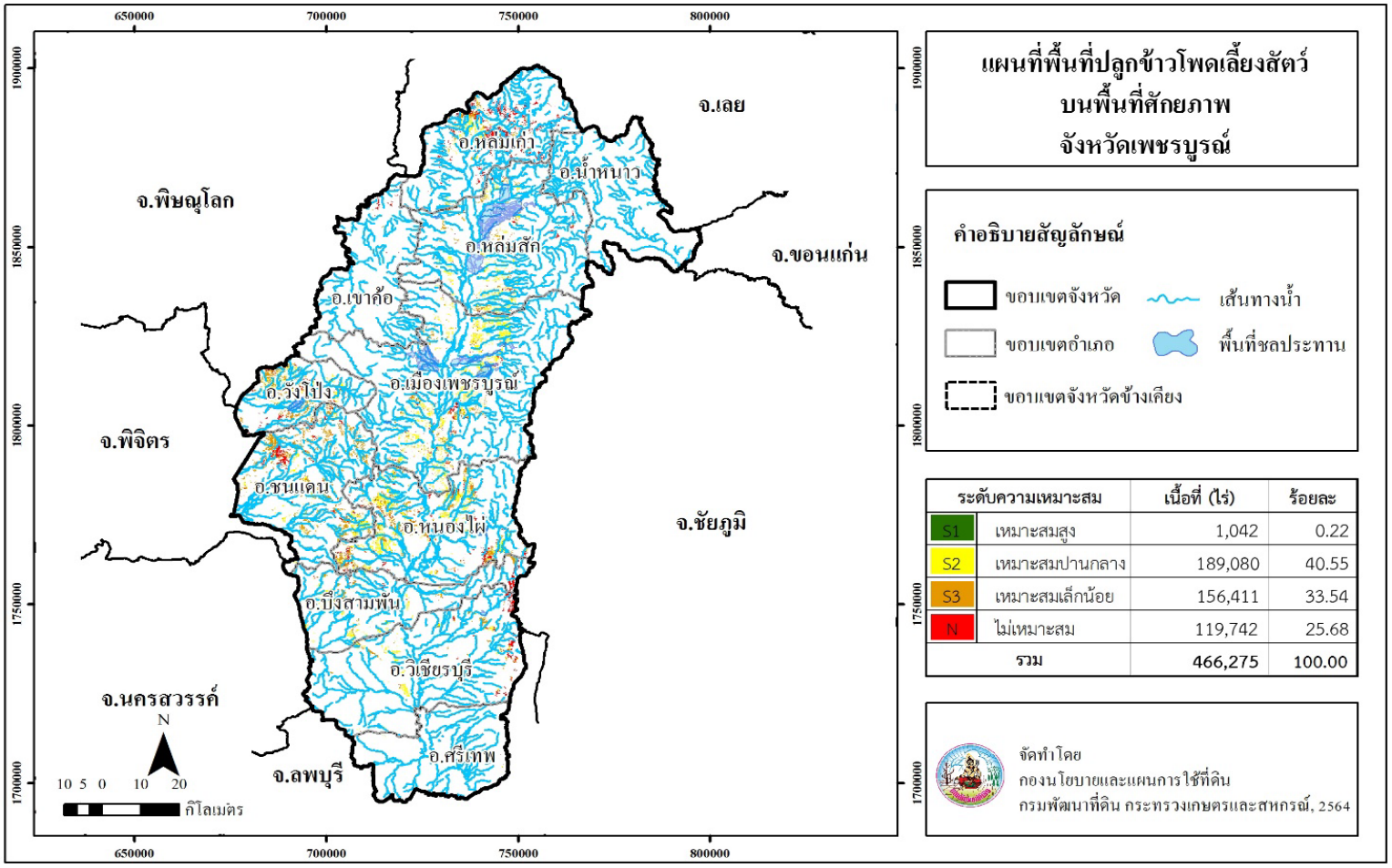

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

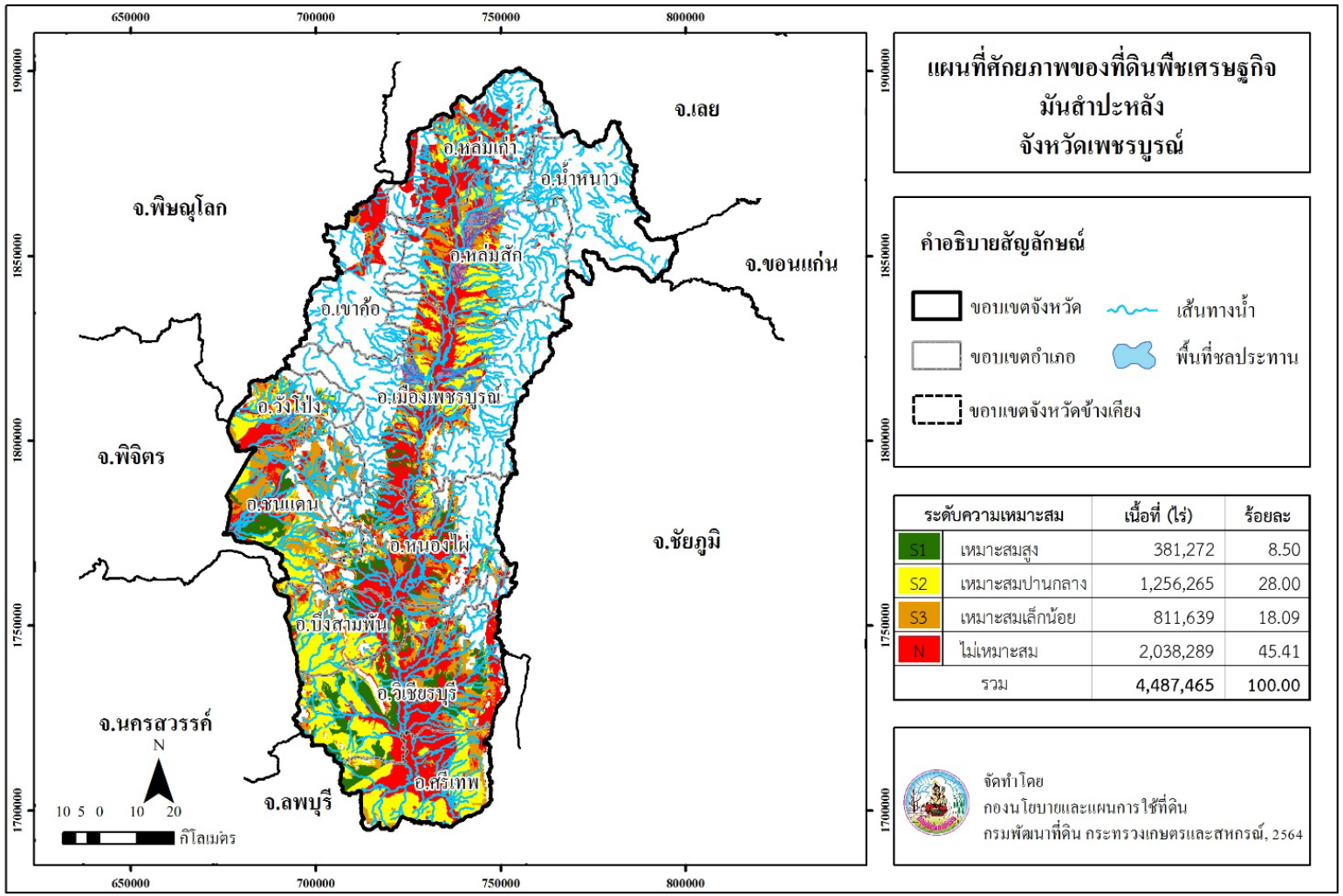

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

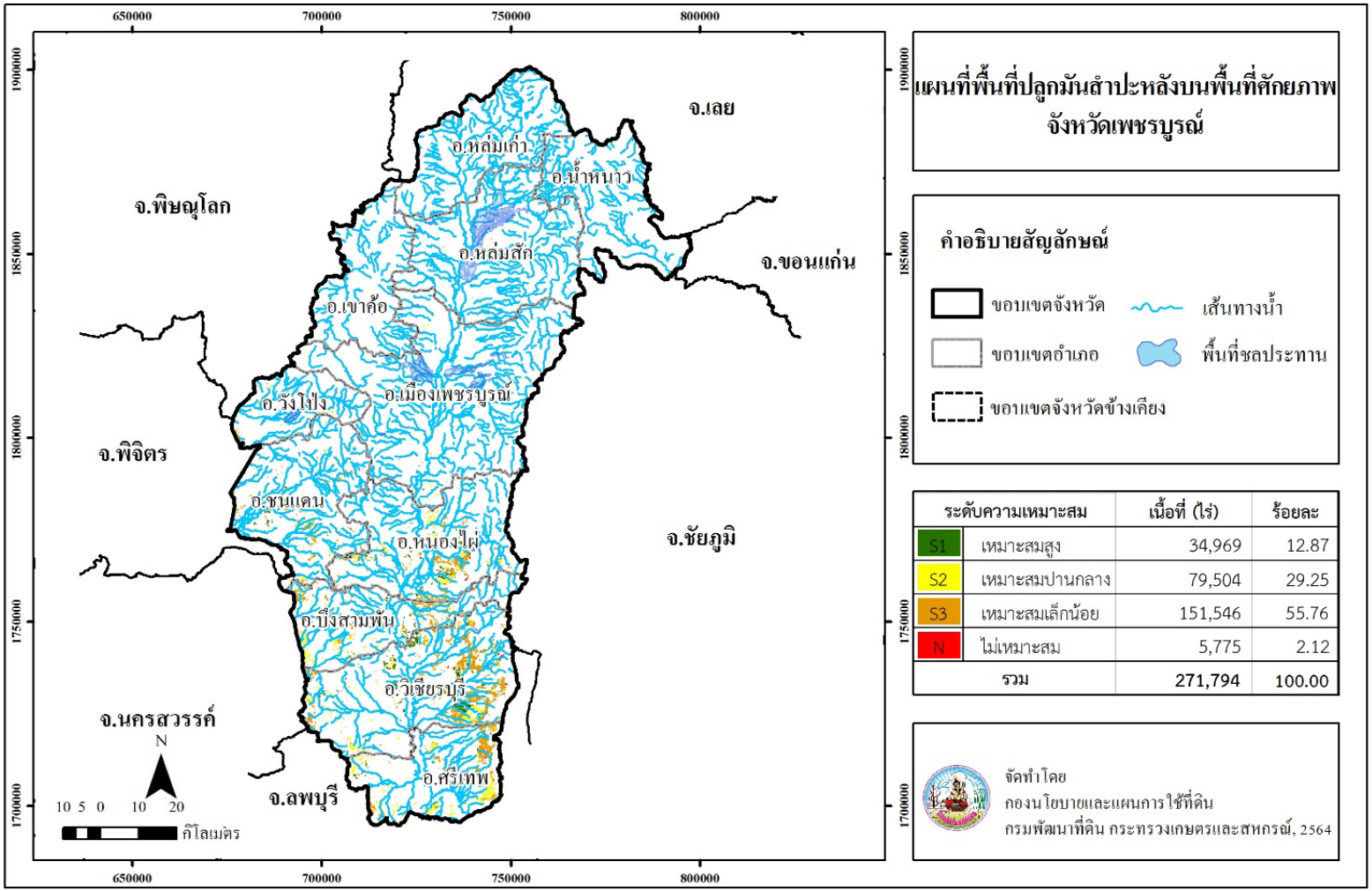

ระดับความเหมาะสม		เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
S1	เหมาะสมสูง	34,969	12.87
S2	เหมาะสมปานกลาง	79,504	29.25
S3	เหมาะสมเล็กน้อย	151,546	55.76
N	ไม่เหมาะสม	5,775	2.12
รวม		271,794	100.00

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดเพชรบูรณ์

ห้องสมุดกรมพัฒนาที่ดิน

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.ldd.go.th

DOWNLOAD